

DREPTUL

UNIUNEA JURIȘTILOR DIN ROMÂNIA
ANUL VII; Seria a III-a; Nr. 5/1996

CUPRINS

ACTE NORMATIVE NOI

MIRCEA DUȚU – <i>Legea protecției mediului</i>	3
VASILE PĂTULEA – <i>O nouă reglementare privind executarea creanțelor bugetare</i>	12

STUDII – DISCUȚII – COMENTARII

CORNELIU-LIVIU POPESCU – <i>Instituția juridică a văditei neconstituțio- nalității a legilor</i>	26
ION TURCU – <i>Planul de reorganizare sau de lichidare în procedura regle- mentată de Legea nr. 64/1995</i>	31
NICOLAE GRECU – <i>Criterii de delimitare a contractelor civile de cele comerciale</i>	41
MARIAN NICOLAE – <i>Efectele Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 asupra dobândirii terenurilor prin prescripție achizitivă</i>	45
GHEORGHE MENCHENIE; SALOMEIA DANCIU – <i>Soluțiile ce pot fi adoptate de către organele Curții de Conturi în legătură cu creanțele cu privire la care sunt aplicabile dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 13/1996</i>	52
CONSTANTIN BUTIUC – <i>Unele aspecte privind răspunderea penală în cazul infracțiunilor complexe</i>	55
HORIA DIACONESCU – <i>Discuții în legătură cu condițiile și competența urmăririi și judecării infracțiunii de concurență neloială</i>	60

EFECTELE LEGILOR NR. 58/1974 ȘI NR. 59/1974 ASUPRA DOBÂNDIRII TERENURILOR PRIN PRESCRIPTIE ACHIZITIVĂ

MARIAN NICOLAE

Asis. univ. – Facultatea de Drept
Universitatea București

1. În prezent, în doctrină și jurisprudență, una dintre problemele controversate este și aceea dacă, prin efectul Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, a fost ori nu posibilă dobândirea terenurilor de orice fel prin uzucapiune, adică dacă s-a întrerupt sau nu cursul prescripției achizitive în perioada cât aceste legi au fost în vigoare.

Controversa pornește de la conținutul și modul de redactare – diferite – ale textelor legale incidente, respectiv art. 1 844 și 1 864 pct. 2 C. civ., pe de o parte, și art. 30 alin. 1 și 44 alin. 1 din Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974, pe de altă parte.

Astfel, art. 1 844 C. civ. statuează că „nu se poate prescrie domeniul lucrurilor, care, din *natura lor proprie* sau printr-o *declarație* a legii, nu pot fi obiecte de proprietate privată, ci *sunt scoase din afară din comerț*”, pe când art. 1 864 pct. 2 C. civ. dispune, în acord cu art. 1 844, că întreruperea naturală a prescripției achizitive intervine și atunci când „lucrul este *declarat neprescriptibil în urma unei transformări legale a naturii sau destinației sale*” (s.n. – M. N.).

La rândul lor, dispozițiile art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 privind sistematizarea teritoriului și localităților urbane și rurale (abrogată prin Decretul-Lege nr. 1/1989) stabileau că „*Dobândirea terenurilor* cuprinse în perimetrul constructibil al localităților urbane și rurale, *se poate face numai prin moștenire legală*, fiind interzisă înstrăinarea sau dobândirea prin acte juridice a acestor terenuri”, în timp ce Legea nr. 59/1974 cu privire la fondul funciar statua, în mod similar, cu o singură excepție, prin art. 44 alin. 1 (abrogat prin Decretul-Lege nr. 9/1989) statornicea că „*Dobândirea de terenuri agricole se poate face numai prin moștenire legală*, fiind interzisă înstrăinarea sau dobândirea prin acte juridice a acestor terenuri” (s.n. – M. N.).

2. În general în doctrina¹ și jurisprudența² anterioară anului 1990 s-a susținut și statuat că, prin intrarea în vigoare a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, dreptul de proprietate asupra terenurilor nu mai putea fi dobândit pe calea uzucapiunii, întrucât cursul prescripției achizitive a fost întrerupt prin scoaterea terenurilor din circuitul civil, în condițiile art. 30 din Legea nr. 58/1974 și art. 44 din Legea nr. 59/1974, în prezent abrogate.

3. În doctrina și jurisprudența³ de după 1990 s-au formulat, în legătură cu această problemă, mai multe teze:

¹ A se vedea: T. Ionașcu, S. Brădeanu, *Drepturile reale principale în Republica Socialistă România*, Editura Academiei, București, 1978, p. 182; C. Stătescu, C. Bîrsan, *Drept civil. Drepturile reale*, Universitatea din București, 1988, p. 276-277.

² A se vedea: Trib. Suprem, în componerea prevăzută de art. 39 alin. 2 și 3 din Legea nr. 58/1968, dec. nr. 44/1980, în *Culegere de decizii 1980*, p. 44-47; s. civ., dec. nr. 2 159/1980, *ibidem*, p. 47-49.

³ Menționăm, în acest context, că întreruperea prescripției prin Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 a fost invocată de către procurorul general într-un recurs extraordinar, însă instanța supremă, admitându-l, se pare că nu s-a pronunțat și pe acest motiv de casare, astfel cum rezultă din rezumatul deciziei publicate (Curtea Supremă de Justiție, s. civ., dec. nr. 1 264/1993, în *Culegere de decizii 1993*, p. 21-24).

Într-o *primă teză*⁴, s-a considerat și răspuns afirmativ, în sensul că prin intrarea în vigoare a acestor legi a fost întrerupt cursul prescripției achizitive asupra terenurilor de orice fel, scoase din circuitul civil în temeiul art. 1 864 pct. 2 și 1 844⁵ C. civ. sau chiar în baza art. 1 864 pct. 1 C. civ.⁶. Într-o a doua teză⁷, dimpotrivă, s-a răspuns negativ, considerându-se, în esență, că intrarea în vigoare a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 nu a determinat o întrerupere a cursului prescripției achizitive.

Astfel, se arată în această din urmă opinie, nu se poate susține că terenurile proprietate personală (individuală) au fost transformate în natură sau prin destinația lor (art. 1 864 pct. 2 C. civ.) și nici că terenurile au fost „scoase afară din comerț”, în sensul art. 1 844 C. civ., ci doar că prin legile menționate, s-a interzis numai înstrăinarea lor prin acte juridice și deci, *per a contrario*, transmiterea terenurilor pe calea uzucapiunii, care este un *fact juridic*, nu a fost prohibită⁸.

În susținerea aceleiași teze s-a mai arătat că, „urmare a interdicției instituite prin art. 30 din Legea nr. 58/1974 și, respectiv, art. 44 din Legea nr. 59/1974 nu s-a produs, implicit, și o modificare esențială a situației de fapt, existente în sensul pierderii stăpânirii materiale a terenului sau a elementului psihologic prin intervertirea acestuia în simpla intenție de a deține, exercitate de către posesori, fapte ce ar fi condus la pierderea însăși a posesiunii”, că „pe întreaga perioadă de aplicare a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, posesorii s-au bucurat de protecția drepturilor lor prin acțiunile posesorii, ca o dovadă a caracterului real și util al posesiei exercitate” și că „prin intrarea în vigoare a Legilor nr. 58/1974 și 59/1974 terenurile nu au fost scoase din circuitul civil, ci au fost restrânse modalitățile de transmisiune și dobândire a terenurilor”, aceste modalități fiind moștenirea legală și dobândirea de terenuri în condițiile unor legi speciale, „art. 1 844 C. civ., nefiind aplicabil în materia terenurilor”, întrucât „sunt scoase din comerț doar bunurile ce nu pot fi obiecte de proprietate privată”⁹.

⁴ A se vedea: C. Bîrsan, V. Stoica, (II), *Evoluția legislației privind circulația imobilelor*, în „Dreptul” nr. 6/1990, p. 51–52; I. Mihuță, notă (aprobativă) la dec. nr. 1 085/1991 și nr. 1 202/1991 ale Tribunalului Municipiului București, s.a. III-a civ., în *Culegere de practică judiciară civilă a Tribunalului municipiului București pe anul 1991*, p. 115–116; C. Turianu, *Efectul întreruptiv al prescripției achizitive a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974*, în „Dreptul” nr. 9/1992, p. 67–68; I. Filipescu, *Drept civil. Dreptul de proprietate și alte drepturi reale*, Editura Actami, București, 1994, p. 200.

⁵ C. Bîrsan, V. Stoica, *op. cit.*, p. 52; I. P. Filipescu, *op. cit.*, p. 200.

⁶ I. Mihuță, *op. cit.*, p. 116; C. Turianu, *op. cit.*, p. 68.

⁷ A se vedea: I. Vurdea, (I), *Evoluția legislației privind circulația imobilelor*, în „Dreptul” nr. 6/1990, p. 45; M. Scheaua, *Dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor prin prescripția achizitivă*, în „Dreptul” nr. 5–6/1993, p. 62–65; I. Popa (I), I. Lulă (II), *Opinii în legătură cu dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor pe calea prescripției achizitive prin posesiune exercitată și în perioada cât au fost în vigoare Legile nr. 58/1974 și 59/1974*, în „Dreptul” nr. 2/1994, p. 43–51; I. Adam, *Reglementarea dobândirii drepturilor reale imobiliare prin uzucapiune în cazul succesiunii mai multor legi în timp*, în „Dreptul” nr. 10–11/1995, p. 68; Tribunalul Municipiului București, dec. nr. 182/1991 (nepublicată) citată de I. Mihuță și C. Turianu în *op. cit.*, p. 115, respectiv, p. 67.

⁸ M. Scheaua, *op. cit.*, p. 63.

⁹ I. Popa, *op. cit.*, p. 45.

De asemenea, în cea mai elaborată opinie¹⁰, aparținând susținătorilor acestei teze, în genere, pe lângă argumentele mai sus arătate, s-a mai susținut că „posesiunea exercitată de detentori (în realitate, de posesori, paranteza noastră – *M. N.*) pentru ei și-n numele lor a unor terenuri pe intervalul aplicării Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974, apare ca o *posesiune utilă, dar atipică*, titularul său beneficiind de protecția posesorie completă, dar nu și de posibilitatea dobândirii dreptului de proprietate prin prescripție achizitivă, aceasta fiind interzisă de dreptul obiectiv până la sfârșitul anului 1989” și că „în ipoteza în care termenul de uzucapiune s-ar fi împlinit pe timpul aplicării Legilor nr. 58/1974 și 59/1974 transferul dreptului de proprietate asupra terenului nu putea avea loc către posesor, dar nu din cauză că posesiunea (în realitate, prescripția, paranteza noastră; *M. N.*) ar fi fost întreruptă natural, conform art. 1 864 pct. 2 C. civ., ci, pentru că *acțiunea respectivă era inadmisibilă, singurul mod de dobândire a proprietății fiind moștenirea legală cu excluderea celorlalte acte juridice și a tuturor faptelor juridice*”¹¹.

În sfârșit, același autor, invocând un argument tras din principiile acțiunii legii civile în timp, mai arată că dacă termenele de prescripție achizitive s-au împlinit abia după abrogarea legilor amintite, înseamnă că, în ipoteza pe care o analizăm, nu poate fi vorba de o situație juridică consumată în trecut (*facta praeterita*), ci de o situație juridică în *curs de constituire*, surprinsă de o lege nouă, astfel că nu se aduce nici o atingere vreunor „drepturi câștigate”¹², fiind deci admisibilă invocarea prescripției achizitive.

4. În ce ne privește, în legătură cu cele două teze formulate și, mai ales, cu argumentele anterior evocate, considerăm că se impun, înainte de toate, câteva scurte observații:

– Prima teză asimilează inalienabilitatea terenurilor de orice fel, aflate în proprietate privată, scoase în cvasitotalitatea lor din circuitul civil general de către Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974, cu inalienabilitatea și neprescriptibilitatea achizitivă (sau extinctivă) a bunurilor afectate domeniului public consacrate de art. 1 844 C. civ.¹³, trăgându-se concluzia, firească, că legile amintite au avut ca efect și întreruperea naturală a cursului prescripțiilor începute în condițiile art. 1 864 pct. 2 C. civ. și, bineînțeles, împiedicarea, în perioada 1974–1989, a începerii unor noi prescripții asupra terenurilor de orice fel (devenite și imprescriptibile achizitive). Or, cum s-a afirmat de susținătorii tezei contrare, art. 1 844 C. civ. și 1 864 pct. 2 C. civ., vizează exclusiv bunurile care prin natura lor proprie sau printr-o declarație a legii sunt afectate uzului sau interesului public și nicidecum nu privește lucrurile proprietate privată a persoanelor fizice și nici măcar cele care alcătuiesc domeniul privat al statului sau unităților administrativ-teritoriale supuse regimului juridic de drept comun (art. 1 845 C. civ.; art. 6 din Legea nr. 18/1991 și art. 82 din Legea nr. 69/1991, republicată la 18 aprilie 1996). De aceea, art. 1 844 C. civ. (și evident, art. 1 864 pct. 2 C. civ. ce conține aceeași ipoteză juridică) prevăzând un caz de excepție de la principiul liberei

¹⁰ I. Lulă, *op. cit.*, p. 46–50 (această opinie a fost înbrățișată și de I. Adam, *op. cit.*, p. 68).

¹¹ I. Lulă, *op. cit.*, p. 48.

¹² *Ibidem*, p. 50. Dimpotrivă, în ipoteza în care „este vorba de situații în care termenele de prescripție achizitivă s-au împlinit înainte de abrogarea legilor prohibitive” nu se poate cere recunoașterea dreptului de proprietate dobândit prin uzucapiune după abrogarea respectivelor legi, deoarece „astfel, s-ar înfrânge principiul neretroactivității legii civile” – se susține de același autor (*ibidem*, p. 50).

¹³ C. Bîrsan, V. Stoica, *op. cit.*, p. 524.

circulații a bunurilor nu poate fi extins prin analogie, fiind de strictă interpretare și aplicare (*exceptio est strictissimae interpretationis*).

Cât privește susținerea unor autori¹⁴ că legile amintite au întrerupt în mod natural cursul prescripției achizitive în temeiul art. 1 864 pct. 1 C. civ., nu poate fi primită, în opinia noastră, nu atât pentru că nu se arată cum s-ar fi realizat practic acest lucru, cât pentru faptul că un atare caz de întrerupere presupune, cum se știe, depozitarea involuntară, pierderea elementului material al posesiunii (*corpus*) prin lipsirea posesorului de folosința lucrului mai mult de un an de zile, ceea ce neîndoielnic nu s-a realizat prin înseși efectele legilor menționate.

– A doua teză, dimpotrivă, recunoaște dreptul posesorului de a invoca uzucapiunea în fața instanței, fie fără nici o distincție¹⁵, fie numai pentru prescripțiile împlinite după abrogarea Legii nr. 58/1974 și nr. 59/1974 (și începute înainte de intrarea lor în vigoare), nu însă și pentru prescripțiile împlinite sau începute în timpul activității acestor legi¹⁶.

Pe marginea argumentelor invocate de susținătorii acestei din urmă teze se impun mai multe precizări și anume:

a) Mai întâi, deși se admite, în mod corect, că art. 1 864 pct. 2 C. civ. este aplicabil numai bunurilor afectate domeniului public, se ignoră atât faptul că în perioada 1948–1989 legislația civilă adoptată n-a mai făcut distincție între domeniul public și cel privat al statului stabilind, în genere, același regim juridic preferențial pentru toate bunurile proprietate de stat¹⁷, cât, mai cu seamă, că inalienabilitatea nu se reduce la domeniul lucrurilor nesusceptibile de apropiere privată (domeniul public). Sub acest din urmă aspect amintim, cu titlu de exemplu, Legile nr. 19/1968 și nr. 9/1990 (art. 1) care au scos din circuitul civil general terenurile cu sau fără construcții de pe teritoriul orașelor și municipiilor (Legea nr. 19/1968), respectiv terenurile de orice fel proprietate privată, cu excepția celor aferente construcțiilor în suprafață de cel mult 1000 m.p. (Legea nr. 9/1990).

Or, știut fiind că „imprescriptibilitatea unui lucru este corolarul inalienabilității sale și un bun este în genere imprescriptibil în măsura în care este inalienabil”¹⁸, înseamnă că, și în cazul indisponibilității unor bunuri proprietate privată, în aceeași măsură, ele sunt și imprescriptibile achizitiv, o altă soluție fiind inadmisibilă¹⁹.

b) Este exact că terenurilor proprietate privată prin adoptarea legilor în discuție n-au fost transformate, în natură sau destinația lor, în sensul art. 1 864 pct. 2 C. civ. și art. 1 844 C. civ., din moment ce n-au fost afectate direct domeniului public (și nici nu se putea altfel), dar, pe de o parte, s-a creat cadrul legislativ al trecerii lor în proprietatea statului (art. 30 alin. 2 al Legii nr. 58/1974, art. 13 alin. 3

¹⁴ I. Mihuță, *op. cit.*, p. 116; C. Turianu, *op. cit.*, p. 68.

¹⁵ I. C. Vurdea, *op. cit.*, p. 45; M. Scheaua, *op. cit.*, p. 62–65; I. Popa, *op. cit.*, p. 43–46.

¹⁶ I. Lulă, *op. cit.*, p. 48–49; I. Adam, *op. cit.*, p. 68.

¹⁷ Pentru amănunte a se vedea, de exemplu, C. Stătescu, C. Bîrsan, *op. cit.*, p. 56 și urm.

¹⁸ C. Hamangiu, L. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. II, București, 1928, p. 247.

¹⁹ De remarcat că dacă orice lucru inalienabil este în același timp și imprescriptibil (extinctiv și achizitiv), reciproca nu este însă, valabilă, în sensul că *nu orice lucru imprescriptibil (achizitiv, de exemplu), este în același timp și inalienabil în mod absolut*. De pildă, chiar legile analizate permiteau transmiterea terenurilor prin moștenire legală, iar, în mod excepțional, și prin acte juridice între vii (în condițiile art. 44 alin. 2 și 3 din Legea nr. 59/1974 introduse prin Decretul nr. 112/1984).

și 4 și art. 45 din Legea nr. 59/1974) și, pe de altă parte, *illo tempore* nu era absolut necesar, pentru declararea inalienabilității unor bunuri, de a fi întrunite condițiile cerute de art. 1844 C. civ., fiind considerate indisponibile atât bunuri proprietate de stat sau cooperatistă²⁰ (de pildă, terenurile aparținând cooperativelor agricole de producție), cât și bunuri care făceau obiect de proprietate privată.

c) În privința acțiunilor posesorii, acestea fiind recunoscute nu numai posesorilor, ci și detentorilor precari (art. 676 C. pr. civ.), argumentul posibilității exercitării lor de către posesori în perioada 1974–1989 și, deci, admisibilitatea prescripției achizitive, apare, dacă nu nepertinent, cel puțin neconcludent²¹.

d) În sfârșit, socotind corectă precizarea făcută în literatura de specialitate²², în sensul că problema dobândirii dreptului de proprietate asupra terenurilor de orice fel sub imperiul dispozițiilor legale menționate nu depinde de principiile care cârmuiesc aplicarea legii civile în timp, deoarece nu s-a modificat regimul juridic al prescripției achizitive cuprinse în Codul civil (cu rezerva că, în opinia noastră, și modul de calcul al termenului de prescripție, al stabilirii faptului că prescripția a fost sau nu întreruptă este tot un aspect al aceluiași regim juridic), considerăm că, în primul rând, Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 ridică problema admisibilității sau nu a dobândirii terenurilor proprietate privată prin prescripție achizitivă, chestiune de rezolvarea căreia depinde, în al doilea rând, și modul de calcul al termenului de prescripție. În acest context, ni se pare că, dacă se admite – cum o fac chiar unii din susținătorii celei de-a doua teze – că sub imperiul Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 singurul mod de dobândire a proprietății a fost moștenirea legală „cu excluderea celorlalte acte juridice și a tuturor faptelor juridice”²³ (deci inclusiv a uzucapiunii, care constituie un fapt juridic), atunci devin superflue și contradictorii orice distincții făcute între prescripțiile începute înainte de 1974 și împlinite după 1989, pe de o parte, și cele începute ori împlinite în perioada 1974–1989, pe de altă parte, admitându-se primele și respingându-se secunde, pe baza principiilor acțiunii în timp a legii civile. Aceasta, deoarece suprimarea oricărei prescripții achizitive actuale și viitoare nu mai poate permite astfel de distincții, lipsindu-le, așadar, de orice suport juridic²⁴.

5. Ținând seama de observațiile făcute până acum și de considerentele ce vor fi prezentate în continuare, *în ce ne privește*, ne alăturăm tezei – susținute atât înainte, cât și după 1989 – potrivit căreia *în urma intrării în vigoare a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 nu a mai fost posibilă dobândirea de terenuri de orice fel prin uzucapiune datorită, pur și simplu, indisponibilității cvasigenerale a terenurilor de orice fel în temeiul art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și art. 44 alin. 1 din Legea nr. 59/1974, fără a fi însă nevoie și de referirea la dispozițiile art. 1844 și 1864 pct. 1 sau 2 C. civ., care sunt inaplicabile în acest caz, fiind vorba de texte de strictă interpretare și aplicare, nesusceptibile de o interpretare extensivă.*

²⁰ C. Stătescu, C. Birsan, *op. cit.*, p. 104–106.

²¹ În sens contrar, I. Popa, *op. cit.*, p. 45.

²² C. Birsan, V. Stoica, *op. cit.*, p. 51.

²³ I. Lulă, *op. cit.*, p. 48; I. Adam, *op. cit.*, p. 68.

²⁴ În sens contrar, I. Lulă, *op. cit.*, p. 50; I. Adam, *op. cit.*, p. 68.

În sprijinul acestui punct de vedere se pot aduce următoarele argumente și anume:

A. Argumentul de interpretare dedus din analiza sistematică a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 și a celor cuprinse în Codul civil (incidente în această materie), pe baza regulilor de interpretare juridică *specialia generalibus derogant* și *generalia specialibus non derogant*.

Astfel, Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974, în raport cu Codul civil, constituie legea specială, în timp ce acestea din urmă reprezintă legea generală. Prin urmare, de la principiul liberei circulații a bunurilor, consacrat expres sau implicit de art. 475 alin. 1, 963, 1 311, 1 844 C. civ., se poate deroga, stabilindu-se ca anumite bunuri să fie scoase din circuitul civil total sau parțial, condiționat sau necondiționat, cu termen ori fără termen, știut fiind că alienabilitatea este regula, iar inalienabilitatea excepția. Or, Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974 nu au făcut altceva decât să creeze o indisponibilitate cvasigenerală a terenurilor de orice fel proprietate privată, fără ca prin efectul art. 30 alin. 1 și art. 44 alin. 1 ale legilor menționate, terenurile respective să treacă în proprietatea statului.

După cum se știe, pot fi uzucapate, în genere, numai lucrurile care sunt în comerț²⁵, imprescriptibilitatea achizitivă fiind o consecință directă a inalienabilității unor lucruri, deoarece, altfel, indisponibilitatea respectivă ar fi pur formală, de vreme ce am admite că lucrurile respective dacă nu pot fi dobândite prin acte juridice ar putea fi dobândite prin fapte juridice (uzucapiunea, de pildă) existând astfel riscul efectiv al fraudării acelei legi. Or, *ceea ce nu se poate face direct, nu se poate face nici indirect*. În acest context, s-a observat, sugestiv, că „imprescriptibilitatea lucrurilor ce nu sunt în comerț este consecința inevitabilă și necesară a inalienabilității lor, deoarece, dacă acele lucruri ar fi putut face obiectul unei prescripții achizitive și ar fi putut deveni pe această cale obiecte de proprietate privată, inalienabilitatea lor ar fi devenit iluzorie, cei ce ar fi avut interesul să le înstrăineze neavând decât să îngăduie posedarea lor în condițiile prevăzute de lege pentru dobândirea pe cale de prescripție a dreptului de proprietate, pentru ca aceste bunuri să poată fi dobândite, și, prin urmare, înstrăinate pe calea indirectă a prescripției achizitive”²⁶.

Prin urmare, scoaterea terenurilor din circuitul civil, în perioada 1974-1989 (în limitele stabilite de art. 30 și 44 ale Legilor nr. 58/1974, și, respectiv, nr. 59/1974), a atras după sine și suprimarea posibilității uzucapării lor, o altă concluzie fiind contrară atât literei, cât și scopului dispozițiilor legale mai sus-enumerate.

Problema care s-ar mai pune, în continuare, este aceea a efectului și pentru trecut al textelor menționate asupra prescripțiilor începute și aflate în curs la data intrării în vigoare, în sensul ștergerii sau nu a acestora (art. 1 867 Cod civil), deoarece art. 1 864 pct. 2 C. civ. nu privește decât lucrurile trecute în domeniul public, fiind un text de excepție inaplicabil prin analogie. Cum art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și art. 44 alin. 1 din Legea nr. 59/1974 reprezintă, implicit, și veritabile *cauze de întrerupere naturale speciale* ale cursului prescripțiilor achizitive deja începute, efectele lor sunt reglementate, în lipsă de prevederi legale exprese sau contrare, tot de dispozițiile art. 1 866-1 867 C. civ., fiind în prezența

²⁵ A se vedea, de exemplu, C. Hamangiu, I. Rosetti-Bălănescu, Al. Băicoianu, *op. cit.*, p. 246-247; M. Rarincescu, *Curs elementar de drept civil român*, vol. II, București, 1947, p. 117; I. Filipescu, *op. cit.*, p. 199.

²⁶ M. Rarincescu, *op. cit.*, p. 117.

unui caz tipic în care legea specială se completează cu legea generală, în măsura în care nu conține prevederi derogatorii. Deci, răspunsul nu poate fi decât afirmativ: efectele dispozițiilor amintite au înlăturat prescripțiile achizitive începute atât pentru trecut, cât și pentru viitor în privința terenurilor de orice fel (art. 1 867 teza I, C. civ.).

B. Argumentele întemeiate pe *interpretarea gramaticală și logico-juridică* a art. 30 alin. 1 și art. 44 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și Legea nr. 59/1974 duc, decisiv, în opinia noastră, la aceleași concluzii.

a) Astfel, interpretate gramatical, ambele texte, sintactic, sunt alcătuite din câte două propoziții despărțite prin virgulă, având fiecare un conținut similar și reprezentând, din punct de vedere juridic, două teze distincte, dar complementare: art. 30 alin. 1 teza I și art. 44 alin. 1 teza I vizează dobândirea terenurilor prin fapte juridice, în timp ce art. 30 alin. 1 teza a II-a și 44 alin. 1 teza a II-a se referă la interzicerea dobândirii sau înstrăinării lor prin acte juridice. Ca particularități morfologice se observă folosirea în prima parte a fiecărui text a adverbului de mod „numai” („Dobândirea de terenuri... se poate face numai prin moștenire legală”), ceea ce înseamnă că dobândirea acestor terenuri se reduce la moștenirea legală, cu excluderea oricăror altor moduri sau mijloace de dobândire, soluție confirmată parțial în partea a doua a fiecărui articol²⁷. O altă consecință, contrară, ni se pare inadmisibilă și lipsită de orice suport legal.

În concluzie, din interpretarea gramaticală a celor două texte legale, luate în ansamblu lor, rezultă neîndoielnic că *dobândirea de terenuri se putea face numai prin moștenire legală fiind exclusă dobândirea lor prin orice alte fapte juridice (deci, inclusiv uzucapiunea) și fiind interzisă, totodată, înstrăinarea sau dobândirea prin acte juridice a acestor terenuri*.

b) La aceeași concluzie ne duce, incontestabil, și *interpretarea logico-juridică* a dispozițiilor art. 30 alin. 1 din Legea nr. 58/1974 și art. 44 alin. 1 din Legea nr. 59/1974.

Astfel, dacă „dobândirea de terenuri... se poate face numai prin moștenire legală”, *per a contrario*, dobândirea acestor terenuri nu se poate face prin orice alte fapte juridice, inclusiv prin uzucapiune, pentru că, și din punct de vedere logic, particula gramaticală „numai” exclude orice alt element predicativ, în afara celui enunțat de predicatul logic („se poate face numai prin moștenire legală”).

În opinia contrară, se afirmă, folosindu-se același argument de logică juridică, că „prin legile menționate s-a interzis doar înstrăinarea terenurilor, prin acte juridice, *per a contrario*, transmisiunea terenurilor pe calea uzucapiunii care este un fapt juridic nu a fost prohibită”²⁸. Or, o asemenea interpretare este eronată, pentru că se ignoră cu desăvârșire prima parte a textelor legale mai sus-arătate. Chiar dacă s-ar fi stabilit doar ca „fiind interzisă înstrăinarea sau dobândirea prin acte juridice a acestor terenuri” (art. 30 alin. 1 teza a II-a și, respectiv, art. 44 alin. 1

²⁷ De remarcat că întrebuițarea adverbului „numai” a făcut inutilă referirea legiuitorului și la alte fapte juridice, simplificându-se modul de redactare a art. 30 alin. 1 teza I și art. 44 alin. 1 teza I din aceste legi, dar, epuizându-se întregul domeniu al faptelor juridice susceptibile de a mijloci dobândirea în proprietate a terenurilor de orice fel. De altfel, din punctul de vedere al exigențelor tehnicii legislative, cea de-a doua parte a textelor analizate ni se pare superflua, deoarece, limitându-se dobândirea terenurilor, în principiu, doar la devoluțiunea succesorală legală, rezulta – implicit, dar neîndoielnic – că erau interzise înstrăinarea sau dobândirea acestora prin orice acte juridice, și, deopotrivă, prin alte fapte juridice în afara moștenirii legale.

²⁸ M. Scheaua, *op. cit.*, p. 63.

teza a II-a din Legea nr. 58/1974 și Legea nr. 59/1974), *per a contrario*, nu s-ar fi putut conchide că și dobândirea prin uzucapiune ar fi fost posibilă, deoarece imprescriptibilitatea achizitivă este consecința directă a inalienabilității acestor terenuri iar argumentul *per a contrario* trebuie aplicat cu rezervă neavând un caracter absolut.

În *concluzie*, în opinia noastră, Legile nr. 58/1974 și nr. 59/1974, scoțând în cvasitotalitate lor din circuitul civil general terenurile de orice fel proprietate privată (în baza art. 30 alin. 1 și art. 44 alin. 1 și, nicidecum, în temeiul art. 1 864 pct. 2 și 1 844 C. civ.), în același timp *au suprimat* (sau „*întrerupt natural*“ după terminologia Codului civil), *implicit, dar incontestabil, și posibilitatea dobândirii lor pe cale de uzucapiune*, ștergându-se orice prescripție începută înaintea lor și împiedicându-se, totodată, și începerea oricărei prescripții viitoare.

De remarcat că, fiind vorba de terenuri proprietate privată, dacă au continuat să fie stăpânite de posesorii neproprietari, legile amintite au avut ca efect doar ștergerea oricărei „prescripții“ (art. 1 867 C. civ.), începută înaintea lor (și, bineînțeles, înlăturarea celor viitoare), iar nu și pierderea efectivă, propriu-zisă a posesiunii lor care are loc doar în cazurile lipsei unuia din cele două elemente (*animus* sau *corpus*). Din acest motiv putem vorbi de o *posesiune atipică*²⁹, deoarece nu este aptă de a produce unul din efectele sale juridice, dobândirea prin posesiune prelungită în timp și în condițiile prevăzute de lege a proprietății (adică uzucapiunea).

Menționăm, în încheiere, că în practica judiciară actuală, problema întreruperii cursului prescripției achizitive, ca efect al intrării în vigoare a Legilor nr. 58/1974 și nr. 59/1974 este adesea, în mod nejustificat, ignorată de instanțele judecătorești, cum e cazul celor din București³⁰, considerându-se, probabil, echitabilă și întru totul normală dobândirea de către posesori a dreptului de proprietate prin uzucapiune asupra terenurilor posedate timp de 30 de ani sau de 10-20 ani.

**SOLUȚIILE CE POT FI ADOPTATE DE CĂTRE ORGANELE
CURȚII DE CONTURI ÎN LEGĂTURĂ CU CREAȚELE CU
PRIVIRE LA CARE SUNT APLICABILE DISPOZIȚIILE
ORDONANȚEI GUVERNULUI NR. 13/1996**

GHEORGHE MENCHENIE
Procuror financiar – Camera de Conturi
a Județului Gorj

SALOMEIA DANCIU
Procuror financiar – Camera de Conturi
a Județului Gorj

Adoptarea de către Guvernul României a Ordonanței nr. 13/1996¹ privind acordarea unor înlesniri referitoare la majorările de întârziere; ridică problema modului în care urmează să procedeze organele Curții de Conturi, în perioada 31 ianuarie 1996–31 decembrie 1997, în situația în care, în urma controalelor efectuate

²⁹ A se vedea și I. Lulă, *op. cit.*, p. 48. Nu întâmplător art. 1 867 C. civ. se referă la ștergerea prescripției, iar nu a posesiunii, pentru că aceste concepte juridice nu sunt sinonime și pentru că, în fapt, întreruperea cursului prescripției nu implică cu necesitate și pierderea posesiunii lucrului.

³⁰ *Exempli gratia*, a se vedea: Jud. Sector 5 București, sent. civ. nr. 6 809/1993; nr. 6 810/1993; nr. 6 866/1993; nr. 6 867/1993; nr. 6 970/1993, irevocabile; Jud. Sector 4 București, s. civ. nr. 6 148/1995; 6 180/1993; nr. 6 493/1995 (dos. nr. 3 295/1995) (toate rămase irevocabile și nepublicate). În sens contrar, a se vedea deciziile Trib. Municipiului București, indicate *supra* (nota 4).

¹ Ordonanța Guvernului nr. 13/1996, este publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I, nr. 24 din 31 ianuarie 1996.